

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

„Góry-Literatura-Kultura”

Edycja VII

Czyje są Góry?

Procesy oswojania, udomawiania i zawłaszczania gór

16. – 18. października 2019

Willa Zameczek, ul Konopnickiej 1

57-320 Polanica Zdrój

Organizatorzy:

Pracownia Badań Humanistycznych nad Problematyką Górską przy Instytucie Filologii
Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego

Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Instytut im. Leibniza dla Historii i Kultury Europy Wschodniej w Lipsku (GWZO)

W imieniu Organizatorów VII edycji konferencji z cyklu „Góry-Literatura-Kultura” mamy zaszczyt zaprosić Państwa do wzięcia udziału w kolejnym spotkaniu konferencyjnym poświęconym tematyce górskiej.

Tegoroczną dyskusję chcemy skoncentrować wokół problematyki osvajania, udomawiania i zawłaszczania gór (w szerokim jej rozumieniu), zadając prowokacyjne pytanie „czyje są góry”? Podobnie jak w latach ubiegłych, zależy nam na analizie wyżej wskazanych procesów zarówno w ujęciu historycznym, jak też w perspektywie współczesnej.

Fenomen przestrzeni górskiej, jako obszaru podlegającego wpływom człowieka, wiąże się z jej klimatyczną, geomorfologiczną i przyrodniczą odrębnością. W odróżnieniu od innych obszarów eksploatowanych i zamieszkiwanych przez człowieka góry odznaczają się niemal zawsze nieprzystępnością, która stwarza poważne trudności w ich zagospodarowywaniu i udomawianiu. Wstępne stadium tych procesów stanowi przełamywanie lęków, jakie budzą góry, oraz kształtowanie wobec nich różnorodnych postaw, wynikających z emocjonalnego i racjonalnego – intelektualnego na nie reagowania. Wiążą się z tym rozległe sfery przeżyć i doznań o charakterze metafizycznym, które w przeszłości legły u podstaw różnych aspektów religijnej interpretacji gór. Natomiast poznanie i zagospodarowanie tych obszarów możliwe było dzięki ludzkiemu wchodzeniu w góry, początkowo dzięki działalności eksploracyjnej, która wraz z kształtowaniem się estetyzujących postaw wobec natury i krajobrazu, w miarę postępu cywilizacyjnego i rozwoju gospodarczego przemieniła się w działalność turystyczną i wspinaczkową – alpinistyczną i wyprawową. W ten sposób dzieje osvajania gór stały się także ważnym rozdziałem w historii ludzkiej myśli i działalności twórczej.

Odrębny rozdział historii udomawiania i zawłaszczania gór tworzy gospodarcza eksploatacja związana z ich wartościami przyrodniczymi i zasobami kopalnymi. Jej eskalacja na obszarach górskich związała się ze zjawiskiem narastającej antropopresji. Mówiąc inaczej, nasilająca się od połowy XVIII w. obecność gór w literaturze, sztuce, gospodarce, a zatem i wyobraźni społecznej - stała się przede wszystkim w kulturze europejskiej (inne kultury miały tu swój odrębny paradygmat) - rzeczywistym faktorem zmian postaw wobec gór, przebiegających od niechęci i strachu, do fascynacji i afirmacji. W ślad za ową radykalną zmianą postaw pojawiło się w kulturze europejskiej, a następnie światowej, szereg nowych zjawisk związanych z licznymi formami ludzkiej aktywności na obszarach górskich. Od późnego średniowiecza góry zwracały bowiem uwagę na swój potencjał ekonomiczny w związku ze znaleziskami strategicznych surowców (srebro, miedź i inne metale, następnie rudy

uranu i węgla...), a w późnej nowoczesności ze względu na rozwój turystyki i przemysłu turystycznego, stanowiącego poważne źródło dochodów różnych interesantów. W związku z tym w kontekście regionalnym stały się przestrzenią specyficznych układów ekonomicznych, czy społecznych, a co za tym idzie – interesów i konfliktów społecznych. Na tym tle dochodziło i dochodzi do napięć, konfliktów, zawłaszczeń w kontekście międzypaństwowym, etnicznym/narodowym, kulturowym, ekonomicznym, grupowym, ekologicznym. Procesy zawłaszczenia gór przez aktorów i rzeczników różnych interesów i grup społecznych, np. poprzez internalizację gór w ponadregionalnych dyskursach terytorialnych i społecznych, zachodzą zresztą nie tylko w samych górach, lecz również poza nimi.

Zadając zatem trochę prowokacyjnie brzmiące pytanie: „czyje są góry?” chcielibyśmy w pierwszej kolejności prześledzić procesy osvajania, następnie udomawiania, aż w końcu zawłaszczania gór przez różne grupy ludzi, których aktywność zawodowa, artystyczna, sportowa, społeczna, ekonomiczna, polityczna jest z nimi związana. Nie ograniczając inwencji PT Autorów proponujemy kilka głównych obszarów badawczych i tez do dyskusji:

1. Procesy osvajania, udomawiania i zawłaszczania gór w kontekście historii naukowego i turystycznego poznania gór z uwzględnieniem różnych środowisk eksploatujących góry np.: poszukiwacze skarbów, zbójnicy, podróżnicy, uczeni, wakacyjni wczasowicze (letnicy), turyści i alpinści, literaci, artyści, filozofowie, pielgrzymi, inwestorzy, członkowie klubów i stowarzyszeń górskich. Za specyficzny aspekt procesów symbolicznej „emancypacji” można również uważać geologiczne, geograficzne lub etnograficzne opisy gór, jak i opracowania kartograficzne.
2. Góry jako przestrzeń azylu i obszar zawłaszczony przez: outsiderów, wygnańców, pustelników, mniejszości etniczne, religijne i kulturowe, ofiary prześladowań religijnych (np. husyci), ludzi wykluczanych ze społeczeństwa.
3. Literatura i sztuka jako narzędzie pośredniczące w procesach osvajania gór, rejestrujące a także kreujące procesy ich udomawiania, osvajania i zawłaszczania oraz medium mające wieloaspektowy wpływ na przeobrażanie przestrzeni górskiej. Preferowane będą ujęcia szersze, wykraczające poza zakres interpretacji jednego dzieła literackiego, bądź ograniczonej grupy tekstowej jednego autora.
4. Góry jako enklawa przyrodnicza i dobro naturalne - domena aktywności ekologów i środowisk związanych z ideą ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz ochrony przyrody.....

5. Góry jako przestrzeń realizacji grupowych interesów na tle ekonomicznym, społecznym i kulturowym, przy czym ze względu na dotychczasowy stan badań proponujemy skoncentrować się nie na konfliktach międzypaństwowych, czy narodowych/etnicznych i nie na konfliktach militarnych, lecz przede wszystkim na pytaniu, do jakiego stopnia same góry stają się przedmiotem specyficznego zawłaszczenia (lub jego kontestacji) z perspektywy różnych grup społecznych i aktorów, na ile góry generują specyficzne formy przynależności i posiadania oraz stwarzają specyficzną przestrzeń potencjalnych sporów lub, z drugiej strony, negocjacji interesów.

Sugerowane powyżej problemy stanowią punkt wyjścia do dyskusji na temat szczególnych form przynależności społecznej, definiowanej poprzez przestrzeń górską, oraz specyficznej tożsamości i identyfikacji grupowej odnoszącej się do gór – nie tylko w sensie narodowym, etnicznym lub folklorystycznym.

Tegoroczna konferencja odbędzie się pensjonacie Willa Zameczek (nowe miejsce zakwaterowania!) w Polanicy Zdroju.

Ze względu na międzynarodowy zasięg konferencji obrady będą się odbywać w językach: polskim, niemieckim, czeskim. Podczas obrad wszystkie referaty będą tłumaczone symultanicznie, w związku z tym do programu konferencji można zgłaszać referaty w jednym z wyżej wskazanych języków.

Czas wystąpienia nie powinien przekraczać 25 min.

Udział w konferencji dla uczestników z referatami jest całkowicie bezpłatny. Organizatorzy zapewniają zakwaterowanie i pełne wyżywienie oraz zwrot kosztów podróży.

Ponadto Organizatorzy przewidują opublikowanie materiałów konferencyjnych na łamach rocznika „Góry-Literatura-Kultura”, t. 13 (2020) lub w osobnej monografii zbiorowej.

Zgłoszenia udziału w konferencji wraz z podaniem tematu oraz krótkim abstraktem (maksymalnie 1 strona maszynopisu) w jednym z trzech wyżej wskazanych języków prosimy nadsyłać najpóźniej do dnia 30 maja 2019 r. na jeden z podanych niżej adresów mejlowych:

Ewa Grzęda ewagrzed@o2.pl

Dietlind Hüchtker dietlind.huechtker@leibniz-gwzo.de

Miloš Řezník reznik@dhi.waw.pl

O przyjęciu zgłoszonego referatu Organizatorzy poinformują do 30 czerwca 2019 r.

Komunikat dotyczący warunków zakwaterowania oraz innych szczegółów organizacyjnych zostanie rozesłany do końca lipca 2019 r.

Program konferencji prześlemy pocztą elektroniczną najpóźniej do 1 września 2019 r.

Dr hab. Ewa Grzęda prof. UWr, Uniwersytet Wrocławski

Prof. Dr. habil. Dietlind Hüchtker, Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa (GWZO)

Prof. dr hab. Małgorzata Łoboz, Uniwersytet Wrocławski

Prof. dr hab. Miloš Řezník, Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie